

31998L0026

L 166/45

ÚŘEDNÍ VĚSTNÍK EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

11.6.1998

SMĚRNICE EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 98/26/ES

ze dne 19. května 1998

o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry

EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o založení Evropského společenství, a zejména na článek 100a této smlouvy,

s ohledem na návrh Komise ⁽¹⁾,s ohledem na stanovisko Evropského měnového institutu ⁽²⁾,s ohledem na stanovisko Hospodářského a sociálního výboru ⁽³⁾,v souladu s postupem stanoveným v článku 189b Smlouvy ⁽⁴⁾,

(1) vzhledem k tomu, že Lamfalussyho zpráva z roku 1990 guvernérům centrálních bank skupiny G-10 ukázala závažné systémové riziko vlastní platebním systémům, které fungují na základě několika právních typů vzájemného započtení (nettingu), zejména mnohostranného vzájemného započtení; že omezení právních rizik spojených s účastí v systémech zúčtování jednotlivých plateb v reálném čase má klíčový význam s přihlédnutím k zrychlujícímu se rozvoji těchto systémů;

(2) vzhledem k tomu, že je také nanejvýše důležité omezit riziko spojené s účastí v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry, zejména tam, kde je úzké spojení mezi těmito systémy a platebními systémy;

(3) vzhledem k tomu, že účelem této směrnice je přispět k účinnému a nákladově efektivnímu systému zúčtování přeshraničních plateb a vypořádání obchodů s cennými papíry ve Společenství, který posílí volný pohyb kapitálu na vnitřním trhu; že tím tato směrnice sleduje pokrok dosažený ve vytváření vnitřního trhu, zejména ve směru svobody podnikání a liberalizace pohybu kapitálu, se zřetelem na uskutečnění hospodářské a měnové unie;

(4) vzhledem k tomu, že je žádoucí, aby právní předpisy členských států měly za cíl minimalizovat narušení systému, způsobené úpadkovým řízením proti účastníkovi tohoto systému;

(5) vzhledem k tomu, že návrh směrnice o reorganizaci a likvidaci úvěrových institucí, předložený v roce 1985 a doplněný dne 8. února 1988, Rada dosud projednává; že Úmluva o úpadkovém řízení, navržená dne 23. listopadu 1995 členskými státy, na zasedání v Radě, výslovně vylučuje pojišťovací instituce, úvěrové instituce a investiční podniky;

(6) vzhledem k tomu, že účelem této směrnice je zahrnout domácí i přeshraniční platební systémy a systémy vypořádání obchodů s cennými papíry; že se tato směrnice vztahuje na systémy Společenství a na zajištění poskytnuté jejich účastníky ze Společenství i ze třetích zemí v souvislosti s jejich účastí v těchto systémech;

(7) vzhledem k tomu, že členské státy mohou uplatnit ustanovení této směrnice na své vnitrostátní instituce, které se přímo účastní v systémech třetích zemí, a na zajištění poskytnuté v souvislosti s účastí v těchto systémech;

(8) vzhledem k tomu, že členským státům by mělo být dovoleno označit systém, jehož hlavní činností je vypořádání obchodů s cennými papíry, jako systém, na který se vztahuje tato směrnice, i když tento systém v omezeném rozsahu zahrnuje i vypořádání obchodů s komoditními derivativy;

(9) vzhledem k tomu, že omezení systémového rizika vyžaduje zejména neodvolatelnost zúčtování a vypořádání a vynutitelnost zajištění; že zajištěním se rozumějí veškeré prostředky poskytnuté účastníkem jiným účastníkům v platebních systémech nebo v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry k zajištění práv a povinností vyplývajících z tohoto systému, včetně dohod o zpětném odkupu, zástavních práv ze zákona a fiduciárních převodů; že úprava druhů zajištění, které lze použít, vnitrostátními předpisy by neměla být ovlivněna definicí zajištění v této směrnici;

⁽¹⁾ Úř. věst. C 207, 18.7.1996, s. 13 a Úř. věst. C 259, 26.8.1997, s. 6.

⁽²⁾ Stanovisko ze dne 21. listopadu 1996.

⁽³⁾ Úř. věst. C 56, 24.2.1997, s. 1.

⁽⁴⁾ Stanovisko Evropského parlamentu ze dne 9. dubna 1997 (Úř. věst. C 132, 28.4.1997, s. 74), společný postoj Rady ze dne 13. října 1997 (Úř. věst. C 375, 10.12.1997, s. 34) a rozhodnutí Evropského parlamentu ze dne 29. ledna 1998 (Úř. věst. C 56, 23. 2. 1998). Rozhodnutí Rady ze dne 27. dubna 1998.

- (10) vzhledem k tomu, že tato směrnice tím, že zahrnuje zajištění poskytované v souvislosti s operacemi centrálních bank členských států jako takových včetně operací měnové politiky, napomáhá Evropskému měnovému institutu v jeho úkolu podporovat účinnost mechanismů přeshraničních plateb vzhledem k přípravě třetí etapy hospodářské a měnové unie a přispívá k vytvoření nezbytného právního rámce, v němž může budoucí Evropská centrální banka rozvíjet svou politiku;
- (11) vzhledem k tomu, že převodní příkazy a vzájemné započtení by měly být právně vymahatelné ve všech členských státech a závazné pro třetí osoby;
- (12) vzhledem k tomu, že pravidla o neodvolatelnosti vzájemného započtení by neměla bránit systémovému ověřování před provedením vyrovnání, zda příkazy, které byly zadány do systému, odpovídají pravidlům systému a zda umožňují provedení zúčtování v daném systému;
- (13) vzhledem k tomu, že nic v této směrnici by nemělo bránit účastníkovi nebo třetí osobě ve výkonu jakéhokoli práva nebo uplatnění nároku vyplývajícího z uzavřené transakce, které mají ze zákona za účelem vymáhání nebo odškodnění v souvislosti s převodním příkazem, jenž byl dán do systému, například v případě podvodu nebo technické chyby, pokud to nevede ke zrušení vzájemného započtení ani k odvolání převodního příkazu v systému;
- (14) vzhledem k tomu, že je nezbytné zajistit, aby převodní příkazy nemohly být odvolávány po okamžiku vymezeném pravidly systému;
- (15) vzhledem k tomu, že je nutné, aby členský stát okamžitě vyznamenal ostatní členské státy o zahájení úpadečného řízení proti účastníkovi systému;
- (16) vzhledem k tomu, že úpadečné řízení by nemělo mít zpětný účinek na práva a povinnosti účastníků systému;
- (17) vzhledem k tomu, že v případě zahájení úpadečného řízení proti účastníkovi systému má tato směrnice dále za cíl určit, které úpadečné právo se vztahuje na práva a povinnosti dotčeného účastníka vyplývající z jeho účasti v systému;
- (18) vzhledem k tomu, že zajištění by nemělo být dotčeno použitím předpisů o úpadku na účastníka v platební neschopnosti, který zajištění poskytl;
- (19) vzhledem k tomu, že čl. 9 odst. 2 by se měl vztahovat pouze na registr, účet nebo systém centralizované evidence, který prokazuje existenci vlastnických práv k cenným papírům nebo práv na dodání nebo převod těchto cenných papírů;
- (20) vzhledem k tomu, že čl. 9 odst. 2 má za cíl zajistit, že má-li účastník, centrální banka členského státu nebo budoucí Evropská centrální banka platné a účinné zajištění podle právních předpisů členského státu, kde je umístěn příslušný rejstřík, účet nebo systém centralizované evidence, měla by být platnost a vymahatelnost zajištění vůči tomuto systému (a jeho provozovateli) a vůči každé jiné osobě, která uplatňuje nárok přímo nebo nepřímo jeho prostřednictvím, stanovena výlučně podle právních předpisů uvedeného členského státu;
- (21) vzhledem k tomu, že čl. 9 odst. 2 nemá za cíl předjímat výkon a účinek právních předpisů členského státu, podle jehož práva jsou cenné papíry vydány, nebo právních předpisů členského státu, kde cenné papíry mohou být jinak umístěny (včetně právních předpisů týkajících se vzniku, vlastnictví nebo převodu těchto cenných papírů nebo práv s nimi spojených, a to bez omezení), a neměl by být vykládán tak, že jakékoli zajištění bude přímo vymahatelné nebo uznáno v kterémkoli členském státě jinak než podle právních předpisů uvedeného členského státu;
- (22) vzhledem k tomu, že je žádoucí, aby členské státy usilovaly o vytvoření dostatečných vazeb mezi všemi systémy vypořádání obchodů s cennými papíry, na které se tato směrnice vztahuje, s cílem podporovat co nejvyšší průhlednost a právní jistotu u operací týkajících se cenných papírů;
- (23) vzhledem k tomu, že přijetí této směrnice představuje nejvhodnější prostředek dosažení výše uvedených cílů a nepřekračuje to, co je k jejich dosažení nezbytné,

PŘIJALY TUTO SMĚRNICI:

ODDÍL I

OBLAST PŮSOBNOSTI A DEFINICE

Článek 1

Ustanovení této směrnice se vztahují na:

- a) každý systém, jak je vymezen v čl. 2 písm. a), který podléhá právním předpisům některého členského státu a který je provozován v jakékoli měně, v ECU nebo v různých měnách, které systém navzájem převádí;

- b) každého účastníka takového systému;
- c) zajištění poskytnutá v souvislosti
- s účastí v systému nebo
  - s operacemi centrálních bank členských států při plnění funkcí centrálních bank.

- investiční podnik, jak je vymezen v čl. 1 bodu 2 směrnice 93/22/EHS^(?), s výjimkou institucí vyjmenovaných v čl. 2 odst. 2 písm. a) až k) výše uvedené směrnice nebo
- veřejné orgány a podniky s veřejnou zárukou nebo
- jakýkoli podnik, jehož ústředí se nachází mimo Společenství a jehož činnost odpovídá činnosti úvěrových institucí nebo investičních podniků Společenství, jak jsou vymezeny v první a druhé odrážce,

Článek 2

Pro účely této směrnice se:

a) „systémem“ rozumí formální dohoda:

- mezi třemi nebo více účastníky, nepočítaje v to případného zúčtovatele, případnou ústřední protistranu, případnou clearingovou instituci nebo případného nepřímého účastníka, se společnými pravidly a standardizovaným postupem provádění převodních příkazů mezi účastníky,
- která se řídí právem členského státu, jež si účastníci zvolili; účastníci si však mohou zvolit pouze právo toho členského státu, v němž alespoň jeden z nich má své ústředí,
- označená za systém, aniž jsou dotčeny jiné obecně použitelné přísnější podmínky stanovené vnitrostátními právními předpisy a oznámená Komisi členským státem, jehož právem se dohoda řídí, poté, co se členský stát ujistí o přiměřenosti pravidel systému.

Za podmínek uvedených v prvním pododstavci může členský stát označit za systém formální dohodu, která spočívá v provádění převodních příkazů, jak jsou vymezeny v písm. i) druhé odrážce, a která v omezeném rozsahu vykonává příkazy týkající se jiných finančních nástrojů, pokud daný členský stát uzná, že toto označení je oprávněné z důvodů systémového rizika.

Členský stát také může v jednotlivých případech označit za systém formální dohodu mezi dvěma účastníky, nepočítaje v to případného zúčtovatele, případnou ústřední protistranu, případnou clearingovou instituci nebo případného nepřímého účastníka, shledá-li, že je toto označení oprávněné z důvodů systémového rizika;

b) „institucí“ rozumí:

- úvěrová instituce, jak je vymezena v čl. 1 první odrážce směrnice 77/780/EHS⁽¹⁾, včetně institucí vyjmenovaných v čl. 2 odst. 2 zmíněné směrnice, nebo

který se účastní systému a který odpovídá za plnění finančních závazků vyplývajících z převodních příkazů v rámci tohoto systému.

Podléhá-li systém dohledu podle vnitrostátních právních předpisů a provádí-li pouze převodní příkazy, jak jsou vymezeny v písm. i) druhé odrážce, a platby vyplývající z těchto příkazů, může členský stát rozhodnout, že podniky, které se účastní v tomto systému a nesou odpovědnost za plnění finančních závazků vyplývajících z převodních příkazů v rámci tohoto systému, budou pokládány za instituce, pokud alespoň tři účastníci příslušného systému spadají do kategorií uvedených v prvním pododstavci a pokud je toto rozhodnutí oprávněné z důvodů systémového rizika;

- c) „ústřední protistranou“ rozumí subjekt, který je prostředníkem mezi institucemi v systému a který funguje jako výlučná protistrana těchto institucí, pokud se jedná o jejich převodní příkazy;
- d) „zúčtovatelem“ rozumí subjekt, který vede institucím a/nebo ústřední protistraně účastnícím se na systému účty pro zúčtování, jejichž prostřednictvím jsou převodní příkazy zúčtovány v rámci těchto systémů, a případně poskytuje těmto institucím a/nebo ústřední protistraně úvěr za účelem zúčtování;
- e) „clearingovou institucí“ rozumí subjekt odpovědný za zápočet vzájemných pohledávek a závazků institucí, případně ústřední protistrany a/nebo případného zúčtovatele;
- f) „účastníkem“ rozumí instituce, ústřední protistrana, zúčtovatel nebo clearingová instituce.

Podle pravidel systému může být též účastník zároveň též ústřední protistranou, zúčtovatelem nebo clearingovou institucí anebo provádět část těchto úkolů nebo všechny.

(1) První směrnice Rady 77/780/EHS ze dne 12. prosince 1997 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se přístupu k činnosti úvěrových institucí a jejího výkonu (Úř. věst. L 322, 17.12.1977, s. 30). Směrnice naposledy pozměněná směrnicí 96/16/ES (Úř. věst. L 66, 16.3.1996, s. 15).

(2) Směrnice Rady 93/22/EHS ze dne 10. května 1993 o investičních službách v oblasti cenných papírů (Úř. věst. L 141, 11.6.1993, s. 27). Směrnice naposledy pozměněná směrnicí 97/9/ES (Úř. věst. L 84, 26.3.1997, s. 22.)

Členský stát se může rozhodnout, že pro účely této směrnice je nepřímý účastník pokládán za účastníka, je-li to oprávněné z důvodů systémového rizika a pokud systém umožňuje postavení nepřímého účastníka;

g) „nepřímým účastníkem“ rozumí úvěrová instituce, jak je vymezena v písm. b) první odrážce, se smluvním vztahem k instituci účastníci se systému, který provádí převodní příkazy, jak jsou vymezeny v písm. i) první odrážce, přičemž tento vztah umožňuje uvedené úvěrové instituci provádět převodní příkazy prostřednictvím systému;

h) „cennými papíry“ rozumějí veškeré nástroje uvedené v části B přílohy směrnice 93/22/EHS;

i) „převodním příkazem“ rozumí:

— pokyn účastníka, aby určitá peněžní částka byla dána k dispozici příjemci pomocí účetního záznamu v účetnictví úvěrové instituce, centrální banky nebo zúčtovatele, anebo jiný pokyn, který vede k převzetí nebo plnění platební povinnosti vymezené pravidly systému, nebo

— pokyn účastníka k převodu vlastnického práva k jednomu nebo více cenným papírům nebo k převodu nároku na ně prostřednictvím účetního záznamu v rejstříku nebo jinak;

j) „úpadkovým řízením“ rozumí opatření na základě právních předpisů členského státu nebo třetí země směřující k likvidaci účastníka nebo k jeho reorganizaci, přičemž toto opatření zahrnuje zastavení nebo omezení převodů plateb;

k) „vzájemným započtením“ (nettingem) rozumí přepočtení pohledávek a závazků vyplývajících z převodních příkazů, které účastník nebo účastníci vydají ve prospěch jednoho nebo více účastníků nebo je od nich obdrží, na jednu čistou pohledávku nebo čistý závazek s tím důsledkem, že lze požadovat pouze čistou pohledávku a dlužit pouze čistý závazek;

l) „úctem pro zúčtování“ rozumí účet u centrální banky, zúčtovatele nebo ústřední protistrany, který je využíván k držení prostředků a cenných papírů a k zúčtování a vypořádání transakcí mezi účastníky systému;

m) „zajištěním“ (kolaterálem) rozumějí veškerá realizovatelná aktiva poskytnutá jako zástava (včetně peněžních prostředků poskytnutých do zástavy), dohoda o zpětném odkupu nebo

podobná dohoda anebo jako jiné zajištění za účelem zajištění práv a závazků případně vznikajících v souvislosti se systémem, anebo realizovatelná aktiva poskytnutá centrálními bankami členských států nebo budoucí Evropskou centrální bankou.

ODDÍL II

VZÁJEMNÉ ZAPOČTENÍ A PŘEVODNÍ PŘÍKAZY

Článek 3

1. Převodní příkazy a vzájemné započtení jsou právně vymahatelné a jsou i v případě úpadkového řízení proti účastníku závazné pro třetí osoby za předpokladu, že převodní příkazy byly vloženy do systému před okamžikem zahájení úpadkového řízení, jak je vymezeno v čl. 6 odst. 1.

Jsou-li výjimečně převodní příkazy vloženy do systému po okamžiku zahájení úpadkového řízení a provedeny v den zahájení úpadkového řízení, jsou právně vymahatelné a závazné pro třetí osoby pouze tehdy, jestliže po provedení zúčtování mohou zúčtovatel, ústřední protistrana nebo clearingová instituce doložit, že jim zahájení úpadkového řízení nebylo ani nemohlo být známo.

2. Žádný právní předpis, žádná pravidla nebo praxe upravující prohlášení smluv a transakcí uzavřených před okamžikem zahájení úpadkového řízení, jak je vymezeno v čl. 6 odst. 1, za neplatné, nesmějí vést ke zpětným procesům v rámci vzájemného započtení.

3. Okamžik vstupu převodního příkazu do systému vymezí pravidla daného systému. Stanoví-li vnitrostátní právní předpisy upravující systém podmínky ohledně okamžiku vstupu, musí být pravidla systému v souladu s těmito podmínkami.

Článek 4

Členské státy mohou stanovit, že zahájení úpadkového řízení proti účastníku neovlivní použití peněžních prostředků nebo cenných papírů, které jsou k dispozici na účtu pro zúčtování tohoto účastníka, ke splnění povinností tohoto účastníka v systému v den zahájení úpadkového řízení. Členské státy mohou také stanovit, že úvěr účastníka vzniklý v souvislosti se systémem může být použit proti dostupnému stávajícímu zajištění ke splnění závazků tohoto účastníka v systému.

Článek 5

Účastník systému nebo třetí osoba nesmějí převodní příkaz odvolat od okamžiku vymezeného pravidly systému.

ODDÍL III

USTANOVENÍ TÝKAJÍCÍ SE ÚPADKOVÉHO ŘÍZENÍ

Článek 6

1. Pro účely této směrnice se okamžikem zahájení úpadkového řízení rozumí okamžik, kdy příslušný soudní nebo správní orgán vydá rozhodnutí.

2. Po vydání rozhodnutí podle odstavce 1 o něm příslušný soudní nebo správní orgán okamžitě vyrozumí příslušný orgán určený členským státem.

3. Členský stát uvedený v odstavci 2 okamžitě uvědomí ostatní členské státy.

Článek 7

Úpadkové řízení nemá zpětný účinek na práva a povinnosti účastníka vyplývající z jeho účasti v systému, nebo v souvislosti s ní, v době před okamžikem zahájení tohoto řízení, jak je vymezen v čl. 6 odst. 1.

Článek 8

Je-li zahájeno úpadkové řízení proti účastníkovi systému, určuje práva a povinnosti vyplývající z účasti v systému, nebo v souvislosti s ní, právo, jímž se tento systém řídí.

ODDÍL IV

OCHRANA PRÁV DRŽITELŮ ZAJIŠTĚNÍ PŘED NÁSLEDKY PLATEBNÍ NESCHOPNOSTI POSKYTOVATELE ZAJIŠTĚNÍ

Článek 9

1. Práva

- účastníka na zajištění poskytnuté v souvislosti se systémem a
- centrálních bank členských států nebo budoucí Evropské centrální banky na zajištění, které jim bylo poskytnuto,

nejsou ovlivněna úpadkovým řízením proti účastníkovi ani proti protistraně centrálních bank členských států nebo budoucí Evropské centrální banky, kteří poskytli zajištění. Zajištění může být realizováno k uspokojení těchto práv.

2. Jsou-li cenné papíry (včetně práv s nimi spojených) poskytnuty jako zajištění účastníkům a/nebo centrálním bankám členských států nebo budoucí Evropské centrální bance, jak je uvedeno v odstavci 1, a právo těchto bank (nebo právo zmocněnce, zástupce nebo třetí osoby jednající jejich jménem) k cenným papírům je zaneseno v registru, na účtu nebo v systému centralizované evidence nacházejícím se v některém členském státě, vztahují se na určení práv těchto subjektů jako držitelů zajištění ve vztahu k těmto cenným papírům právní předpisy uvedeného členského státu.

ODDÍL V

ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ

Článek 10

Členské státy určí systémy, které spadají do oblasti působnosti této směrnice, oznámí je Komisi a sdělí jí, které orgány byly určeny v souladu s čl. 6 odst. 2.

Systém oznámí členskému státu, jehož právními předpisy se řídí, účastníky systému, včetně případných nepřímých účastníků, i jakékoli změny účastníků.

Kromě oznamovací povinnosti uvedené v druhém pododstavci mohou členské státy podrobit systémy spadající do jejich pravomoci dohledu nebo schvalování.

Kdokoli prokáže právní zájem, může požádat, aby jej určitá instituce informovala o systémech, v nichž je účastníkem, a aby mu poskytla informace o hlavních pravidlech fungování těchto systémů.

Článek 11

1. Členské státy uvedou v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu s touto směrnicí do 11. prosince 1999. Neprodleně o nich uvědomí Komisi.

Přijímají-li členské státy tato opatření, musí v nich být učiněn odkaz na tuto směrnici nebo musí být takový odkaz učiněn při jejich úředním vyhlášení. Způsob odkazu si stanoví členské státy.

2. Členské státy sdělí Komisi znění vnitrostátních právních předpisů, které přijmou v oblasti působnosti této směrnice. V tomto sdělení zašlou členské státy tabulku vykazující shodu ustanovení stávajících nebo přijímaných vnitrostátních předpisů s jednotlivými články této směrnice.

Článek 12

Nejpozději do tří let ode dne uvedeného v čl. 11 odst. 1 předloží Komise Evropskému parlamentu a Radě zprávu o uplatňování této směrnice, případně doplněnou návrhy změn.

Článek 13

Tato směrnice vstupuje v platnost dnem vyhlášení v *Úředním věstníku Evropských společenství*.

Článek 14

Tato směrnice je určena členskými státy.

V Bruselu dne 19. května 1998.

Za Evropský parlament

předseda

J. M. GIL-ROBLES

Za Radu

předseda

G. BROWN